

ΕΝΤΗΕΤΟ.1

23.6.1932: Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΦΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΝΑ ΤΟΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙ

Οι Τούρκοι δεν αναμίχθηκαν καθόλου στην εξέγερση των Ελλήνων Κυπρίων εναντίον των βρετανών στις **21** Οκτωβρίου **1931**.

Αντίθετα θεωρούσαν ότι η εξέγερση οφειλόταν στο ότι οι Άγγλοι έδειχναν ανοχή στις ενέργειες των Ελλήνων.

Την τουρκική στάση διευκρίνισε στους "Τάιμς" του Λονδίνου ο διευθυντής του ΕΦΚΑΦ και μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου Μουνίρ Μπέης. Ο Μουίρ είπε (εφημερίδα Τάιμς **13.11.1931**) ότι "η εν Κύπρω Μουσουλμανική κοινότητα δεν συμμερίζεται αλλ' ούτε υποστήριξε ο κίνημα των Ελλήνων το οποίο οφείλεται εις την επί **52** έτη ανοχήν της κυπριακής κυβερνήσεως".

Ενώ όμως οι Τούρκοι προσπαθούσαν να εκμεταλλευθούν τη στάση τους αυτή έναντι των Άγγλων, μια και ήσαν οι Έλληνες που είχαν εξεγερθεί, οι Έλληνες είχαν παραμείνει ακέφαλοι τόσο από την πολιτική όσο και τη θρησκευτική ηγεσία τους.

Με τους Μητροπολίτες Κιτίου και Κερήνειας στην εξορία, με άλλους ηγέτες εξορισμένους ή εκτοπισμένους, οι Έλληνες της Κύπρου περνούσαν πραγματικά κρίση ηγεσίας, γιατί οι παλαιοκομματικοί, όσοι είχαν παραμείνει, είχαν περιορίσει τις ενέργειες και τις πολιτικές δραστηριότητες τους μετά τα έκτακτα μέτρα του Στορρς.

Από πλευράς Εκκλησίας ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος βρισκόταν σε βαθειά γηρατειά και στην ουσία η Εκκλησία ήταν ακέφαλη. Ο μόνος που κατάφερε να επιβιώσει από την κρίση του **31** ήταν ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος, ο οποίος απουσίαζε στο Λονδίνο, όπου είχε αντιπροσωπεύσει την αυτοκέφαλη εκκλησία της Κύπρου στην αγγλικανονορθόδοξη δογματική επιτροπή που συνήλθε στο Λονδίνο, όπου συζήτησε το θέμα της

ένωσης των Εκκλησιών. Αργότερα ο Λεόντιος είχε μεταβεί στη Βόννη, όπου συζητήθηκε το θέμα της προσέγγισης Παλαιοκαθολικών και Ορθοδοξων.

Ο Λεόντιος έφθασε στις 4 Νοεμβρίου στην Αθήνα καθ' οδόν προς την Κύπρο και με τηλεγράφημά του στον Αρχιεπίσκοπο του ανήγγελλε ότι ανέμενε την ευκαιρία για να αναχωρήσει για το νησί.

Όμως ο Κυβερνήτης Στορρς δεν ήταν διατεθειμένος μια και οι άλλοι νέοι Μητροπολίτες είχαν απομακρυνθεί από το νησί να επιτρέψει σε ένα άλλο να ρθει και να ηγηθεί ίσως του ακέφαλου ελληνοκυπριακού λαού μια και ο Αρχιεπίσκοπος ήταν σε προχωρημένη ηλικία.

Ο Λεόντιος δεν μπόρεσε να επιστρέψει και πήγε στη Κωνσταντινούπολη και στα Ιεροσόλυμα.

Αργότερα σαν το θέμα της επιστροφής του παρατραβούσε ο Αρχιεπίσκοπος προέβη σε παραστάσεις στον Κυβερνήτη.

Ο Κυβερνήτης επέμενε όπως ο Λεόντιος προβεί σε δήλωση, με την οποία να αναλάμβανε την υποχρέωση ότι δεν θα αναμιγνυόταν στη πολιτική. Ο Κυβερνήτης είχε στην προσπάθεια του αυτή, σαν συνήγορο του και τον Αρχιεπίσκοπο, ο οποίος υπέδειξε στο Λεόντιο, σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της 13.2.1932 να προβεί στη δήλωση αυτή προκειμένου να μπορέσει να επιστρέψει.

Στις 9.4.1932 εξάλλου η ίδια εφημερίδα έγραφε γύρω από το θέμα της επιστροφής του Λεοντίου:

"Το ζήτημα της επανόδου εις Κύπρον της Α. Π. του Μητροπολίτου Πάφου κ. Λεοντίου παραμένει στάσιμον, εφ' όσον ούτος εξακολουθεί αρνούμενος να υπογράψη την προταθείσαν εις αυτόν δήλωσιν περί του ότι επανερχόμενος δεν θα αναμιχθή εις την πολιτικήν.

Ως είχομεν γράψη εν καιρώ, η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος απηύθυνε προς το Υπουργείον των Αποικιών, διά της κυπριακής Κυβερνήσεως, υπόμνημα, δι' ου συν άλλοις εζήτει, όπως επιτραπή εις τον Π. Μητροπολίτην Πάφου, να επανέλθη εις Κύπρον και χάριν του ποιμνίου του και προς τον σκοπόν του να καταστή

δυνατή συμφώνως τω καταστατικώ της Κυπριακής Εκκλησίας, η συγκρότησις Ιεράς Συνόδου προς χειρισμόν διαφόρων εκκρεμούντων εκκλησιαστικών ζητημάτων, άτινα υπάγονται εις την δικαιοδοσίαν της Συνόδου. Εις το υπόμνημα τούτο της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου το υπουργείον απήντησεν ότι η επάνοδος θα ήτο δυνατή, εάν ο Π. Μητροπολίτης Πάφου προέβαινεν εις την ανωτέρω αναφερομένην δήλωσιν. Εις ισχυρισμόν δε διαλαμβανομένων εν τω αρχιεπισκοπικώ υπομνήματι, ότι το πολιτεύεσθαι αποτελεί και εν άλλαις εκκλησίαις ως π. χ. εν τη αγγλικανική, εδόθη η απάντησις ότι δυνατόν να συμβαίη ούτω, πάντως όμως η των κληρικών ανάμιξις εις την πολιτικήν ουδαμώς είναι σύμφωνος προς το Κανονικόν δίκαιον.

Τα ανωτέρω ανεκοινώθησαν προ πολλού ήδη προς τον Π. Μητροπολίτην Κ. Λεόντιον, διαμένοντα ως γνωστόν εν Ιεροσολύμοις".

Στις **8 Ιουνίου 1932** ο Κυβερνήτης Στορρς, ενώ ετοίμαζε τις βαλίτσες του για να αναχωρήσει από την Κύπρο προέβαινε σε δυο ενέργειες που ενώ επέτρεπαν την επιστροφή του Λεοντίου από την άλλη του έδεναν τα χέρια σε κάθε ενέργεια.

Την απόφαση του να επιτρέψει την επιστροφή του Λεοντίου την ανακοίνωσε ο Στορρς στον Αρχιεπίσκοπο τον οποίο δέχθηκε στο προσωρινό Κυβερνείο του.

Ανακοινώνοντας όμως την άδεια επιστροφής του Λεοντίου ο Στορρς είπε στον Αρχιεπίσκοπο παράλληλα ότι είχε τροποποιηθεί ο Ποινικός Κώδικας σύμφωνα με τον οποίο προβλέπονταν αυστηρές ποινές σε οποιονδήποτε προπαγάνδιζε διά του τύπου ή άλλως πως υπέρ της ένωσης της Κύπρου με άλλο κράτος, δηλαδή της Ελλάδας.

Ο Στορρς έδωσε στη δημοσιότητα το πιο κάτω ανακοινωθέν του για τη συνάντησή του με τον Αρχιεπίσκοπο:

"Η Αυτού Μακαριότης, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου είχε ακρόαση παρά της Αυτού Εξοχότητος του Κυβερνήτη στις **6.30** μ.μ. της **8ης** τρέχοντος. Η Α. Μ. είπεν ότι αποχαίρερώντας την Α.Ε. τον Κυβερνήτη θα ήθελε να

ευχαριστήσει αυτήν για κάθε τι το οποίο έκαμε υπέρ της Αποικίας. Η Α.Ε. επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τα πράγματα της Αποικίας και μεθερμήνευσε το ενδιαφέρον αυτό με έργα. Θα επιθυμούσε να αναφερθεί στην παρούσα κατάσταση της εκκλησία της Κύπρου για την οποία καμμία ευθύνη δεν υπέχει η Α. Εξοχότητα. Είναι σχεδόν αδύνατο για τη λειτουργία της Εκκλησίας ή έλλειψη συνόδου και έκαμε έκκληση προς την Α. Εξοχότητα να εξαγάγει την Εκκλησία από τη δυσκολία στην οποία βρίσκεται πριν από την αναχώρηση του από την Κύπρο.

Η Αυτού Εξοχότης ευχαρίστησε την Αυτού Μακαριότητα για τους ευγενείς λόγους που είπε και έκαμε μνεία στην επίσκεψη του στην Κωνσταντινούπολη, και της συνέντευξης που είδε με τον Οικουμενικό Πατριάρχη, κατά την οποία αυτός απέδειξε μεγάλη προς αυτόν φιλοφροσύνη και παρακάλεσε όπως διαβιβάσει τους αραματισμούς του προς την Αυτού Μακαριότητα. Αισθανόταν μεγάλη ευχαρίστηση ανακοινώνοντας προς αυτόν ότι είχε την άδεια του όπως πληροφορήσει τον επίσκοπο Πάφου ότι ήταν ελεύθερος να επιστρέψει στην Κύπρο. Η Αυτού Εξοχότης ευρισκόταν σε θέση να εκδώσει την τέτοια απόφαση εφόσον ο Υπουργός Αποικιών είχε εγκρίνει την τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα η οποία θα προκηρυχθεί σχεδόν αμέσως.

Η τροποποίηση θα σημαίνει ότι οποιαδήποτε απόπειρα προς προγαπαγάνδα προφορικώς ή μέσω του τύπου ή με οποιαδήποτε άλλα μέσα με την οποία επηρεάζεται η επικυριαρχία στην Αποικία της Αυτού Μγαλειότητας καθίσταται εγκληματική αξιόποινη πράξη. Λόγω της τέτοιας τροποποίησης η κατάσταση στη βάση της οποίας απαγορεύθηκε στην Κύπρο επάνοδος του Επισκόπου Πάφου έχει μεταβληθεί σήμερα και επομένως ο επίσκοπος είναι ελεύθερος να επιστρέψει.

Διαβεβαίωσε την Α. Μακαριότητα ότι τόσο η Α. Εξοχότητα όσο και η Λαίδη Στορρς θα ευχαριστώνται πάντοτε να προσφέρουν οποιανδήποτε βοήθεια μπορούν προς την Αποικία ως σύνολο και προς την αυτοκέφαλη Εκκλησία.

Η Α. Μακαριότητα ευχαρίστησε την Α. Εξοχότητα για τη διαβεβαίωση που του έδωσε ότι θα παρέχει την πολύτιμη αργή του στην Αποικία και τον ευχαρίστησε επίσης για την απόφαση που ανακοίνωσε προς αυτόν η Α. Εξοχότης για την επάνοδο του Επισκόπου Πάφου".

Η τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα δημοσιεύθηκε δυο μέρες αργότερα **(10.6.1932)** στην εφημερίδα της Κυβέρνησης. Σύμφωνα με την τροποποίηση του Κώδικα θεωρείτο ως στασιαστική που τιμωρείτο με φυλάκιση μέχρι δύο χρόνων:

1. Η πρόθεση να κατατήσμιση τό ή περιφρονητέο ή να υποκινήσει δυσμένεια προς το πρόσωπο της Αυτού Μεγαλειότητας τους κληρονόμους ή διαδόχους του ή την Κυβέρνηση της Αποικίας.

2. Η πρόθεση του να επενεχθεί μεταβολή στην κυριαρχία στην Αποικία.

3. Η πρόθεση να υποκινήσει τους υπηκόους της Αυτού Μεγαλειότητας ή τους κατοίκους της Αποικίας στο να αποπειραθούν να επιτύχουν αποιανδήποτε άλλη μεταβολή, αλλοιώς παρά με νόμιμα μέσα.

4. Η πρόθεση να κατατήσει μισητή ή περιφρονητέα την απονομή της δικαιοσύνης στην Αποικία ή να υποκινήσει δυσμένεια εναντίον της.

5. Η πρόθεση να εγείρει δυσαρέσκεια ή δυσμένεια μεταξύ των υπηκόων της Αυτού Μεγαλειότητας ή των κατοίων της αποίας, και.

6. Η πρόθεση να προαγάγει αισθήματα μίσους ή έχθρας μεταξύ διαφόρων τάξεων του πληθυσμού της Αποικίας.

Σύμφωνα με τον ίδιο Νόμο δεν θεωρείτο ένοχη η πρόθεση όταν με καλή πίστη κάποιος προσπαθούσε να καταδείξει ότι "η Α. Μεγαλειότης παραπλανήθηκε ή έσφαλε σε οποιοδήποτε από τα μέτρα της ή να υποδείξει σφάλματα ή ελαττώματα στην Κυβέρνηση ή το σύνταγμα της Αποικίας ή τη νομοθεσία ή την απονομή της δικαιοσύνης ή να υποκινήσει τους υπηκόους της Α. Μεγαλειότητος ή τους κατοίκους της Αποικίας σε οποιαδήποτε μεταβολή με νόμιμα μέσα, εκτός από τη μεταβολή της κυριαρχίας στην αποικία ή να υποδείξει οτιδήποτε που προκαλεί ή τείνει να προκαλέσει μίσος

και έχθρα μεταξύ των διαφόρων τάξεων του πληθυσμού προς τον σκοπό άρσης τούτου".

Την ίδια ημέρα ο Κυβερνήτης με ένα άλλο διάταγα του τροποποιούσε το νόμο περί τύπου ώστε να καθίστατο υποχρεωτική η δημοσίευση στις εφημερίδες κυβερνητικών ανακοινώσεων ή δηλώσεων.

Σύμφωνα με την πρόνοια του Νόμου κατά την εφημερίδα "Ελευθερία" της **15.2.1932**:

" Δυνάμει του νέου τούτου νόμου ο ιδιοκτήτης εφημερίδος υποχρεούται να δημοσιεύει άνευ πληρωμής εις το επόμενον ή το βραδύτερον, το μεθεπόμενον φύλλον της εφημερίδος του:

1. Πάσαν δήλωσιν προερχομένην εκ του Κυβερνήτου ή του αποικιακού γραμματέως, ενεργούντος εκ μέρους αυτού και αναφερομένην εις υποθέσεις δημοσίας πολιτικής ή γενικού ενδιαφέροντος, και

2. Πάσαν επανόρθωσιν άνευ προσθηκών ή παραλείψεων, αφορώσαν έκθεσιν γεγονότος, δημοσιευθείσαν εις την εφημερίδα του, εάν ήθελε κληθή να πράξη ούτω την εφημερίδα του, εάν ήθελε κληθή να πράξη ούτω υπό του αποικιακού γραμματέως, η δημοσίευση της επανορθώσεως θα τυγάνη της αυτής περιωπής εν τη εφημερίδι, ης έτυχε και η αρχική έκθεσις του γεγονότος.

Με μια άλλη πρόνοια του Νόμου απαγορευόταν η εισαγωγή και κυκλοφορία στην Κύπρο εφημερίδος "άλλαχού δημοσιευομένης η οποία ήθελε φανή εις τον Κυβερνήτη εν Συμβουλίω ότι αντιβαίνει εις την την θρησκείαν και την ηθικήν, την τάξιν και τη καλήν διακυβέρνησιν".

Σύμφωνα με την πρόνοια αυτή, οπωσδήποτε κυκλοφορούσε τέτοια απαγορευμένη εφημερίδα θα ήταν ένοχος αδικήματος και θα υπόκειτο σε πρόστιμο που δεν θα υπερέβαινε τις **25** λίρες.

Με την τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα ο Λεόντιος και να γύριζε στην Κύπρο είχε δεμένα πλέον τα χέρια και την σπάθη επικρεμάμενη πάνω από το κεφάλι του, ώστε να μη τολμά να προβαίνει σε καμμιά δήλωση ή ενέργεια εναντίον του καθεστώτος.

Ο Λεόντιος έφθασε στην Κύπρο στις **23** Ιουνίου **1932** και όταν είχε ήδη φύγει από το νησί ο κυβερνήτης Στορρς.

Στην Κύπρο έφθασε με το ατμόπλοιο Κορνάρο από την Παλαιστίνη. Στο Λιμάνι της Λάρνακας τον υποδέχθηκαν όσοι είχαν απομείνει στο νησί με κάποιο βαθμό μετά το "ξήλωμα" της Ιεράς Συνόδου από τον Στορρς. Στην αποβάθρα βρίσκονταν για να τον υποδεχθούν ο αρχιμανδρίτης της Αρχιεπισκοπής Φ. Ιερείδης από μέρους του Αρχιεπισκόπου, ο ο έξαρχος Λεμεσού Νικόδημος, ο Αρχιμανδρίτης Κιτίου Μακάριος, ο Αρχιμανδρίτης Κερύνειας Ιάκωβος, ο ηγούμενος Σταυροβουνίου Βαρνάβας και άλλοι.

Ο Λεόντιος κατευθύνθηκε στη Λευκωσία όπου στην Αρχιεπισκοπή τον περίμεναν κλήρος και λαός για να τον υποδεχθούν, με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο.

Ο Λεόντιος μόλις πάτησε το πόδι του στην Κύπρο έδειξε στον προσωρινό Κυβερνήτη Χένικερ Χήτον ότι δεν επρόκειτο να ενδώσει στις πιέσεις του ούτε και θα επιδίωκε τη συνεργασία του.

Αυτό έγινε όταν ο Αρχιεπίσκοπος του έδειξε πρόσκληση που του είχε αποστείλει ο προσωρινός Κυβερνήτης υπό ημερομηνία **21** Ιουνίου με την οποία εξέφραζε την επιθυμία του να τον δεχθεί μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο στο Κυβερνείο.

Ο Αρχιεπίσκοπος έσπευσε να ενημερώσει τον Κυβερνήτη ότι η συνάντηση θα πραγματοποιηείτο την επομένη, αλλά σαν έφθασε η ώρα ο Λεόντιος "ασθένησε" και η συνάντηση ματαιώθηκε.

Ο Αρχιεπίσκοπος έσπευσε να ενημερώσει τον προσωρινό Κυβερνήτη και ταυτόχρονα ζήτησε από αυτόν ότι αν είχε ο,τιδήποτε να ανακοινώσει για τον Μητροπολίτη, αυτό μπορούσε να γίνει ο γραπτώς προς αυτόν. Ο Κυβερνήτης το θεώρησε προσβλητικό (Ελευθερία **29.5.1932**) και σε επιστολή του στον Αρχιεπίσκοπο "εχαρακτήριζε δυσμενώς την ματαίωσιν της συνεντεύξεως καθώς και το εν τέλει της επιστολής του Μακαριωτάτου διατυπωθέν αίτημα, εξέφραζε δε την έκπληξιν του, διότι η Α. Μ. ο Αρχιεπίσκοπος δεν μετέβη

ο ίδιος εις την συνέντευξιν, ηύχετο δε υπέρ ταχείας αναρρώσεως του αδιαθετήσαντος Μητρολίτου".

Τελικά ο Λεόντιος κατευθύνθηκε στη Μητρόπολη του στην Πάφο χωρίς να συναντηθεί με τον προσωρινό κυβερνήτη δείχνοντας του την αγανάκτηση του για τα όσα μέτρα είχε πάρει εναντίον της πολιτικής και θρησκευτικής ηγεσίας του τόπου.